

Biologer mistolker habitatdirektivet

Af Anders Erik Billeschou *)

Den seneste indberetning til EU om skovenes tilstand har ikke basis i EU's regler eller vejledninger.

DCE's ønsker om radikalt ændrede tilstande i skovene kan ikke fremmes ved overimplementering af habitatdirektivet, men må ske på mere demokratisk vis gennem ændringer af dansk skov- og naturpolitik.

I de aktuelle indberetninger til EU om skovenes tilstand 1) kan man læse at "Danmark har anvendt en fuld artsliste herunder indikatorarter til hjælp til vurdering af struktur og funktion og betragter det som en foreløbig fremgangsmåde. Danmark vil efter denne afrapportering starte en erfaringsopsamling og evaluere grundlaget for den danske rapportering af struktur og funktion frem mod næste afrapportering i 2019."

Men det har ikke basis i EU's regler eller vejledninger at bruge andet end **characteristic** og **typical species** i indberetningerne (se forrige artikel om habitatdirektivets karakteristiske arter). For Danmarks vedkommende vil det indtil videre være begrænset til de karakterplanter der er omtalt i den foregående artikel.

De indikatorarter der henvises til, er ikke optaget på nogen liste over typiske arter i Danmark. En sådan liste er som nævnt endnu ikke blevet fastlagt.

Der er således ikke blot benyttet en *foreløbig* fremgangsmåde. Det er en *forkert* fremgangsmåde der er blevet brugt, og der er al mulig

I den danske indberetning af naturtilstanden i skovene er benyttet begrebet "indikatorarter", og det er efter forfatterens mening en forkert fremgangsmåde der ikke har hjemmel i EU-regler. For mange af skovtyperne skriver DCE da også at indikatorarterne i mange tilfælde ikke er til stede.

grund til at evaluere grundlaget for den danske rapportering. Efter min opfattelse er der tale om meget alvorlige fravigelser fra habitatdirektivets retningslinier.

Baggrunden

I Danmark anvender DCE (tidligere DMU) 25 indikatorarter i deres overvågning. 2) Se BOX 1.

Der er ikke anført hvilke specifikke skovnaturtyper de enkelte indikatorarter er typiske for. Det overvejende flertal af arterne er nedbrydere, og når man studerer deres levesteder (værtsplanter) forekommer det utænkeligt at arterne skulle kunne kende forskel på om den bøg, eg eller andre træarter de gror på, er fra den ene eller den anden skovnaturtype. Og dermed er de ikke typiske for nogen af skovnaturtyperne.

Det virker ikke særlig velgennemtænkt, hverken biologisk eller juridisk. Det eneste indikatorarterne kan vise, er at der er dødt eller døende ved i skoven. Men det kan man jo se med det blotte øje. Indikatorarterne vil aldrig kunne godkendes som **typical species** og dermed bruges i bedømmelsen af en skovnaturtypes bevaringsstatus.

Men det er lige netop det man har gjort i "Terrestriske habitatnaturtyper 2004-2010. NOVANA" 3) som er kilden til den seneste indberetning om skovenes ugunstige tilstand.

Gunstig bevaringsstatus eller ej?

I rapporten kan det ses at indikatorarterne spiller en helt afgørende rolle for bedømmelsen af bevaringsstatus. Det er – som der er redegjort

for – en fremgangsmåde uden hjemmel i såvel dansk som EU-ret.

I vurderingerne af skovtypernes bevaringsstatus er der konsekvent henvist til manglen på indikatorarter. Fx anføres det i vurderingen af ege-blandskov at:

”Halvdelen af arealet med habitatnaturtypen ege-blandskov har indikatorer for dødt ved og stammer

med hulheder. Store, gamle træer er en sjældenhed. Skovindikatorarter er fundet i en tredjedel af prøvefelterne.

Manglen på indikatorer for dødt ved og gamle stammer er formodentlig dels et resultat af driftsformer og relativt unge skove, der ikke har disse strukturer. Det betyder, at vedboende arter, der udgør en vigtig del af biodiversiteten i skovene,

har vanskeligt ved at trives på store dele af arealet med ege-blandskov.”

Denne formulering er gentaget med få variationer for de øvrige skovnaturtyper.

De to seneste indberetninger til EU om skovenes bevaringstilstand er gengivet i BOX 2. Den dramatiske ændring fra 2001-2006 til 2007-2012

BOX 1: Liste over 25 indikatorarter

Art	Dansk navn	Voksesteder i flg. DCEs liste over de 25 arter
Vedboende Indikator-svampe		
<i>Daedaleopsis confragosa</i>	Rødmende Læderporesvamp	På grene og stammer af løvtræ, især el og pil. Oftest på døde stående træer. Almindelig i visse skovtyper, især i sumpskove med urørt præg
<i>Eutypa spinosa</i>	Grov kulskorpe	Almindelig i ældre bøgeskove med større mængder af dødt ved
<i>Fomes fomentarius</i>	Tøndersvamp	Findes på stammer, højstubbe og tykke grene af løvtræer, især bøg og birk hvor træerne er ved at nå deres maksimale alder. Også almindelig i bevoksninger af elm angrebet af elmesyge
<i>Fomitopsis pinicola</i>	Randbæltet hovporesvamp	Findes på stammer af nåletræ og løvtræ, især el og bøg. Den er almindelig, især i uplejet ældre nåleskov, men er ligeledes hyppig i løv og sumpskove med mere eller mindre urørt præg
<i>Ganoderma lipsiense</i>	Flad lakporesvamp	Flad lakporesvamp findes på døde stammer, tykke grene og sjældent stød af forskellige løvtræer, især asp og bøg. Den er almindelig i ældre uplejede eller urørte løvskove med forekomst af dødt ved
<i>Ganoderma pfeifferi</i>	Kobberrød lakporesvamp	Findes typisk ved basis af levende, gamle bøgetræer, samt på knækkede bøge op til ca. 10 år efter træets død
<i>Hymenochaete rubiginosa</i>	Stiv ruslædersvamp	Almindelig på stammer og grene, sjældnere stubbe af eg
<i>Inonotus radiatus</i>	Elle-spejlporesvamp	Arten er almindelig på døde stammer og højstubbe af el i ellesumpe; sjældnere findes den på andre løvtræer, især hassel og avnbøg
<i>Inonotus rheades</i>	Ræve-spejlporesvamp	Findes på bævreasp, sjældent på andre løvtræer. Den er generelt sjælden, men kan optræde ret hyppigt i egekrat og kystnære sumpskove med mange gamle bævreaspe
<i>Ischnoderma resinosum</i>	Løv-tjæreporesvamp	Findes på løvtræ, især store stammer af bøg. Den er ganske hyppig i urskovsagtige bøgeskove i udlandet samt herhjemme i Suserup Skov
<i>Phellinus tremulae</i>	Aspe-ildporesvamp	Den er sjælden i de fleste egne, men kan være ret hyppig fx i gamle egekrat med rigelig forekomst af asp
<i>Piptoporus betulinus</i>	Birkeporesvamp	Arten er almindelig på friskvæltede stammer og grene af birk, især i uplejede sumpskove med gamle birke
Indikator-mosser		
<i>Homalothecium sericeum</i>	Krybende silkemos (Kruset silkemos)	Findes typisk på gamle gamle stammer og dødt ved af bøg, men kan også findes på andre træarter
<i>Isothecium alopecuroides</i>	Stor stammemos	Findes typisk på gamle stammer af bøg
<i>Isothecium myosuroides</i>	Slank stammemos	Arten findes typisk på gamle stammer af bøg
<i>Neckera complanata</i>	Almindelig fladmos	Arten findes typisk på den nederste del af gamle bøgestammer
<i>Plagiochilla asplenoides ssp. asplenoides</i>	Radeløv bregnemoss	Vokser udelukkende i meget fugtige biotoper på jord, sten, på kanten af elletrunter, på dødt ved og kan på brinker udvikle tætte bestande
<i>Porella platyphylla</i>	Almindelig skælryg	Danner løse måtter på gamle træstammer (især bøg) i beskyttede og fugtige miljøer
<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	Ulvefod kransemos	På jord, sten, dødt ved og i gunstige tilfælde på basis af gamle stammer med op til 25 cm lange skud
<i>Zygodon sp.</i>	Køllemos-art	Foretrækker træer med næringsrig bark, f.eks. elmetræer men findes også på gamle bøgestammer
Epifytiske laver		
<i>Lecanactis abietina</i>	Grå dugskivelav	Vokser i Danmark især på barken af gamle ege men findes også på bøg
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Almindelig lungelav	På barken af gamle løvtræer primært i Jylland
<i>Opegrapha vermicellifera</i>	Nåleprikket bogstavlav	På neutral til basisk bark, især elm, løn og ask
<i>Pyrenula nitida</i>	Glinsende kernelav	Kan nogle gange dække store dele af barken på skovtræer især bøg
<i>Thelotrema lepadinum</i>	Almindelig slørkantlav	På glat bark af løvtræer, f.eks. bøg, men den kan også trives på en række andre arter

Skovnaturtype	Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter	Bøgeskove på morbund uden kristtorn	Bøgeskove på morbund med kristtorn	Bøgeskove på muldbund	Bøgeskove på kalkbund	Egeskove og blandeskove på mere eller mindre rig jordbund	Vintregeskove i østlige (subkontinentale) egne	Stilkegeskove og -krat på mager sur bund	*Skovbevoksede tørvemoser	*Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld
Skovtype nummer	2180	9110	9120	9130	9150	9160	9170	9190	91D0	91E0
2001-2006 Overall assessment, Atlantic	XX	FV	FV	FV	-	FV		FV	XX	FV
2001-2006 Overall assessment, Continental	XX	FV	FV	FV	XX	FV	U2	FV	U1	FV
2007-2012 Overall assessment, Atlantic	U2	U2	U2	U2		U2		U2	U2	U2
2007-2012 Overall assessment, Continental	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Det vestlige Jylland hører til Europas Atlantic Bio-region, mens resten af landet falder i Continental Bio-region.	FV U1 U2	favourable (gunstig) inadequate bad (dårlig)				- XX	stable unknown			

skyldes selvfølgelig ikke ændringer af tilstanden i vores skove, men afspejler den ændrede metode med indikatorarter til vurderingen af tilstanden.

DCE's ønsker om radikalt ændrede tilstande i skovene kan ikke fremmes ved overimplementering af habitatdirektivet, men må ske på mere demokratisk vis gennem ændringer af dansk skov- og naturpolitik. Og hertil kræves langt større viden om behovet for dødt ved, end vi har i dag.

*) AEB Consult, Forest and Nature Management, tidligere vicedirektør i Skov- og Naturstyrelsen

- 1) http://bd.eionet.europa.eu/activities/Reporting/Article_17/Reports_2013/Member_State_Deliveries
- 2) Se http://bios.au.dk/fileadmin/Resources/DMU/MYndighedsbetjening/FDC_bio/TeknAnvisn/TAN01_Terrestriske_naturtyper_v1.pdf
- 3) Fredshavn, J.R., Ejrnæs, R., Damgaard, C., Nielsen, K.E. & Nygaard, B. 2011: Terrestriske habitatnaturtyper 2004-2010. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 168 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 7, <http://www.dmu.dk/Pub/SR7.pdf>
- 4) Betingelsen for typearter er bl.a. at de er lette at kende.

Ann